

סדר המגזר והמכרות - החלוקה למכרות פורנים

גלירנות לעיון בפרט השבוע
ערכים בידי ד"ר נחמה ליבוביץ - מגם העשרים ואחת

21

פרק ז' - מכרות דם וצפרדע

ואר"א (תשכ"ב)

א. מבנה המכרות

קאטונן פרושו לשטרות ע' 61

מבנה הכתובים המספרים על סכות מצרים הריחב מבנה הרמוני ומשולשל

רש"מ ז' כ"ו ד"ה ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה

שני פעמים היה משה מתרה את פרעה בשני סכות ובשלישי לא היה מתרה.
וכן כל הסודי בכל שלש סכות אינו מתרה: בדם ובצפרדע החרה. בכנים
לא החרה, בברד ובארבה החרה בחשך לא החרה.

1) הסבר את המלים המסופרות בקו.

2) סבא עוד פרטים המוכיחים, כי יש כאן מבנה הרמוני של הסכות בשלש
מחזורים של שלשיות ושיש סמנים מפורטים לראשונה שכל מחזור,
ולשניה שכל מחזור.

3) לפי דעת כמה פרשנים יש סלכד החלוקה הנ"ל עוד סמני חלוקה אחרת,
לפי סיבן של הסכות, המתחלקור פכהינה זו לזבוב זוגות.

הסבר כיצד.

4) יש פרשנים הרואים בסיב סכות כל מחזור ומחזור פשוט מסומן ומשולש
אותם לסוג. כיצד?

ב. סו והשמה אשר נהפך לנחש תקה בידך

ואר"א ז"ה לך אל פרעה

... וצומו לקחת המטה אשר נהפך לנחש ע"י משה לפניו אל פרעה וישתמו אל
אחרו לבטותו על מימי מצרים, שיראה פרעה בעיניו, כי מרגע שיפא אחרו בשם
על הימור, אז יהפך לדם.

קאטונן פרושו לס' סכות

אין משה אושר שהיה בעצמו הופך את המים לדם, אלא רק הוא מכיר בשם מ', שהמים
יהפכו לפי רצונו של ה'. שכמוכן אינו תלוי בתנועת המטה. ההכאה גשמה מסופרת
א) לשמש סימן לתחלת הסופת, המתרחש עכשו לפי רצון החלוקים, ששמה פניו
עליו טראמן ב) לשמש סמל ל"הכאה" שמש שח' סכה גם את מצרים ואת אלהיה.

1) נגד איזו משימה פוטעית מלווים מניחם בזכריהם ?

א) 2) הוכח את דברי קאטונן לסורה השניה של ההכאה בשם סחוך דגרי
הכתובים.

ג. יז. חנה אנכי סכה בשמה אשר בידי על המים אשר ביהודי ונאמנו לדם.

מכות רבה מ'.

למה לקר המים החילה בוסל מפני שפרעה והמצרים עובדים לימור. אשר הקבה"ו
אכה אלוהו תחילה ואח"כ עמו. סמל הדיור אוטרו פמי אלוהים, ויבטחון כומרים.

מטבת ר' אליעזר י"א

מפני מה הביא עליהם סבת דסן מפני שהשליכו את ילדי ישראל לים, מפני כל
תבו הילוד הימורה השליכוהו", לפיכך דן את המים אשר ביהודי.

לקח סגן

לפי מסמכו דסס על ישראל נשים, נאמנו "לדם ימורים וכוזוליהם על ימור".
(תחלים ע"ה מ"ד).

רש"י

ד"ה ונחפכו לדם: לפי ספין בשמים יורדים בשמיים ונילוס עולה ומטפה את המין
ומצרים עובדים לנילוס, לפיכך חלקה את ירמסו ונחך כך חלקה אותם.

בלי יקר

בעשרת מאטרות של עשרה סכות אלו רבו בהם הדעות, למה זה ועל מה זה היו סכות
אלה באים עליהם. וכל המפרשים יצאו ללקט טעמים, איש לפי שכלו, גם אני לא
אחשוך פי לקרב דמיונות אל פשוטי המקראות.
והנה סכת היאור בעון שאמר פרעה (יחז' כ"ט ג') "לי יאורי ואני עשיתיני"
ובעון השלכת הבנים ליאור, ומיפת הדגים בעבור שרצו לנסל מישראל ברכת (בר'
ס"ח) "וידגו לרוב בקרב הארץ".

- (1) הסבר מה ראה רש"י לפרש את טעם הסכה דוקא כאן ולא עשה כן בשאר הסכות?
- (2) הסבר מה ראה לבחור בלון כל התשובות בתשובת סדרש ר"ח?
- (3) לשם מה הקדים רש"י את המלים "לפי שאין גשמים...את הארץ", שאינם במקורו, במדרש?

ד.ז. כ"ד ויחפרו כל מצרים מצבינה היאור טים לשחות

ראב"ע ד"ה ויחפרו

רבים אופרים, כי המים היו ביד המצרי אדוסים כדם ונחלבנו ביד הישראלי, אם
כן למה לא נכסב אורף זה בתורה?
ולפי דעתי, כי סכת הדם והצפרדעים והכנים היתה כוללת המצרים והעבריים,
כי אחר הכתוב נדרין ואלה השלש טעם הזיקו, רק סכת הערב שהיתה קשה, השם
הפריש בין המצריים ובין ישראל, וככה סכת הדבר והברד בעבור סכניהם, ולא
כן בשחין ולא בארבה, כל הם יוצאים סמצריים; וכאשר חפרו המצרים כן חפרו
העבריים.

בגנו יעקב בעל הטורים (בפירוש השלם)

כתב ר' אברהם "רבים אופרים כי המים ביד המצרי... (ומביא את כל דבריו כנ"ל).
והפלגתו על דברי חכמים ורודפו אחר הפשט הביאו לזה הדעה, כי הלילה להכות
את ישראל, כי אין סעצור לה' להושיע אשר ירצה ולהכות אשר ירצה.

- (1) הסבר את דברי ראב"ע המסומנים בקו
- (2) התוכל להביא הוכחה מלשון המקרא נגד פירושו של הראב"ע?
- (3) באיזו הוראה סתמטס הסור במלה "הפלגה"?
- (4) למה סתכוך הסור כאן במטוי "פשט" ("ורודפו אחרי הפשט")?

ה. שאלות ודיוקים ברש"י

(1) כ"ב ד"ה ויחזק לב פרעה:
לוטר על ידי סכשפות אתם
עושים כן. תבן אתם מבניסים
לעמרים - עיר שכלה תבן. אף
אתם מביאים סכשפות למצרים
שכולה כשפים.

הרא"ם מקשה: למה לא פרש רש"י
כך בסופת המסה (ז' יג) שגם
שם נאמר "ויחזק לב פרעה".
ענה לשאלתו!

אא (2) ז' כ"ג ד"ה גם לזאת: לסופת
המסה שנהפך לתבין ולא לזה של דס.

הגור ארית מקשה: ולמה אמר הכתוב
רק בסכה זאת "גם לזאת" ולא אמר
כן בכל המסות האחרות?

אא (3) ז' כ"ז ד"ה ואם מאן אתה: ואם
סרבו אחת. "מאן" כמו "ממאן",
סרבו; אלא כנוי האדם על שם
המפעל כמו "שלון" "ושקט"
"סר וזעף".

ענה לשאלתו בעזרת דברי רש"י
בעל ספר הזכרון (פירוש על רש"י)
ואחריו סד"ל ב"משתדל מספרים
שנפלה ט"ס בדברי רש"י ויש לגרוס:
"ואין" "מאן" כמו ממאן, מסרב"
הסבר נחיצות ההגהה!

(4) ז' כ"ז ד"ה נוגף את כל גבורי: סכה,
וכן כל לשון מגפה אינו לשון סיתה,
אלא לשון סכה. וכן (סמות כ"א)
"ונגפו אשה הרה" אינו סיתה, וכן
(ירם' י"ג) "ובטרם יתנגפו רגליכם";
(חחלים צ"א) "פן חגוף באבו רגליך";
(ישעיה ח') ולאבו נגף.

- (א) מה קשה לו?
- (ב) מקשים: מה ראה להביא ראיתו מן
"ונגפו אשה הרה", הן בהמשך נאמר
"ואם אסון יהיה" ופרשו רש"י "באשה"
אם כן טעם ראיה שנגף - לשון סיתה?
ישב את הקושיה?

(5) כ"ז ד"ה בניתך: ואחר כך בבתי עבדיך
הוא התחיל בעצה החילה (טס' א' י')
"ויאמר אל עמו" - ומסנו לחחילה אפור ענות

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות א א קשות ביותר, יספור כל אחד לפי הבנתו.
שאלות נגט השובות יש לשלוח לד"ר נחמה ליבוביץ, קרית-מטה, ירושלים